

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСЛККИ
„ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ”
КАФЕДРА ПРАВОЗНАВСТВА**

**ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ
з навчальної дисципліни „МІЖНАРОДНЕ ПРАВО”
для студентів напряму підготовки 6.030401 «Правознавство»,
6.030401і «Правознавство»**

Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри
правознавства
31 травня 2016 року
протокол № 10
Зав. кафедри
_____ проф. Лаврик Г.В.

Модуль 1. Загальна частина міжнародного права

1. Поняття сучасного міжнародного права, його особливості та соціальна природа. Предмет і об'єкт міжнародного права. Функції міжнародного права.
2. Структура міжнародного права. Галузь міжнародного права. Інститут міжнародного права.
3. Специфічні особливості норм міжнародного права, порядку їх створення та застосування. Види міжнародно-правових норм та їхня класифікація. Концепція «м'якого права» (soft law).
4. Поняття «джерела міжнародного права». Особливості становлення джерел міжнародного права, їх класифікація й загальна характеристика.
5. Значення проблеми співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права. Теорії співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права.
6. Походження терміна «міжнародне право» та визначення його поняття в сучасній науці.
7. Історія виникнення та розвитку міжнародного права.
8. Міжнародне публічне та міжнародне приватне право.
9. Перша світова війна і міжнародне право. Міжнародне право з 1919 року до створення ООН. Друга світова війна і міжнародне право. Вашингтонська декларація. Сучасне міжнародне право.
10. Поняття міжнародних правовідносин. Основні риси сучасних міжнародних правовідносин. Система міжнародних правовідносин.
11. Співвідношення понять «суб'єкт міжнародного права» і «суб'єкт міжнародних правовідносин». Поняття і види суб'єктів. Зміст міжнародної правосуб'єктності.
12. Держави як основні суб'єкти міжнародного права і міжнародних правовідносин. Основні права і обов'язки держав. Юрисдикція держави. Імунітет держави.
13. Україна як суб'єкт міжнародного права і міжнародних правовідносин.
14. Поняття, види, форми, засоби, типи та юридичне значення міжнародно-правового визнання.
15. Поняття, випадки та види правонаступництва. правонаступництво України. правонаступництво України у зв'язку з припиненням існування СРСР.
16. Міжнародна правосуб'єктність нації. Нації і народи, що виборюють свою незалежність, особливості їхньої міжнародної правосуб'єктності. Способи здійснення права на самовизначення.
17. Нетипові суб'єкти – державоподібні утворення.
18. Правосуб'єктність сучасних міжнародних організацій. Види міжнародних організацій.
19. Питання міжнародної правосуб'єктності фізичних і юридичних осіб. Населення і народ в міжнародному праві.
20. Правове становище транснаціональних компаній.

21. Загальна характеристика поняття «принципи права». Поняття принципів міжнародного права.
22. Принцип суверенної рівності держав. Принцип незастосування сили та погрози силою. Принцип непорушності державних кордонів. Принцип територіальної цілісності держав. Принцип мирного розв'язання міжнародних суперечок.
23. Принцип невторгання у внутрішні справи держав. Принцип загальної поваги прав людини. Принцип самовизначення народів і націй. Принцип співробітництва. Принцип сумлінного виконання міжнародних зобов'язань.
24. Сутність і принципи міжнародного правотворчого процесу. Односторонні акти держави у міжнародному правотворчому процесі. Участь громадськості у міжнародному правотворчому процесі. Кодифікація і подальший розвиток міжнародного права.
25. Імплементация норм міжнародного права. Трансформація норм міжнародного права. Апроксимація норм права ЄС. Уніфікація положень сучасного міжнародного права.
26. Поняття і сутність міжнародної законності. Структура міжнародної законності. Режим і принципи міжнародної законності, їх особливості на сучасному етапі.
27. Поняття, цілі та функції інституту міжнародно-правової відповідальності. Принцип міжнародної відповідальності.
28. Поняття й ознаки міжнародного правопорушення. Класифікація та види міжнародного правопорушення.
29. Контрзаходи і санкції в міжнародному праві, їх поняття і характерні особливості. Типи і види міжнародно-правових санкцій. Умови правомірності застосування міжнародно-правових санкцій. Механізм застосування міжнародно-правових санкцій.
30. Відповідальність міжнародних організацій.
31. Міжнародно-правова відповідальність фізичних осіб.
32. Поняття і значення території у міжнародних відносинах і міжнародному праві. Види територій.
33. Юридична природа та склад державної території. Правові підстави зміни державної території. Протиправні зміни державної території. Оренда території.
34. Державні кордони: поняття, види та правовий режим державних кордонів. Правовий режим прикордонних зон.
35. Види, способи, порядок встановлення й охорона державних кордонів.
36. Територія з міжнародним режимом. Території зі змішаним режимом. Території зі спеціальним міжнародним режимом. «Нічийні території» (*res nullius*).
37. Міжнародно-правовий режим водних об'єктів.
38. Міжнародні ріки. Режим судноплавства по Дунаю. Прикордонні ріки. Міжнародні канали. Прикордонні озера.
39. Без'ядерні зони. Договір про Антарктику. Договір Тлателолко. Договір Раротонга. Договір Пеліндаба.

40. Міжнародно-правовий режим Антарктики. Режим живих ресурсів. Принцип мирного використання Антарктики. Принцип свободи наукових досліджень в Антарктиці.
41. Правовий статус Арктики. Секторний поділ арктичних територій. Концепція інтернаціоналізації Арктики. Арктична Рада: мета створення і членство.
42. Поняття і види територіальних спорів. Урегулювання територіальних спорів. Набувальна давність. Принцип *uti possidetis*. Концепція *естопелю*.

Модуль 2. Основна частина міжнародного права

43. Право міжнародних договорів, його система та джерела.
44. Віденська конвенція про право міжнародних договорів (1969 р.), Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів (1978 р.), Віденська конвенція про право договорів між державами й міжнародними організаціями (1986 р.).
45. Поняття міжнародного договору, суб'єкти права міжнародних договорів, сторони й учасники міжнародних договорів.
46. Укладання міжнародних договорів, правосуб'єктність на укладання договорів, повноваження. Стадії укладання міжнародних договорів.
47. Форма й структура договору. Мова договору. Тлумачення міжнародного договору і види тлумачення.
48. Дія міжнародного договору. Умови чинності договору, визнання договору недійсним. Перегляд договору.
49. Припинення й призупинення дії договору. Підстави припинення дії договору. Функції й повноваження депозитарію. Реєстрація та публікування договору.
50. Поняття, функції, принципи й джерела права зовнішніх зносин.
51. Система органів зовнішніх зносин, загальна характеристика: глава держави, парламент, уряд, відомство зовнішніх справ, інші відомства, суд.
52. Дипломатичне право: поняття і джерела. Види дипломатичних представництв. Функції дипломатичних представництв. Торгові представництва. Дипломатичний корпус. Привілеї та імунітети дипломатичних представництв та їх персоналу.
53. Дипломатичне право спеціальних місій і міжнародних організацій. Привілеї та імунітети міжнародних організацій та їх персоналу. Привілеї та імунітети представників держав при міжнародних організаціях.
54. Поняття та джерела консульського права. Консульські зносини. Організація консульських установ, типи консульських установ. Функції консульських установ. Призначення консула та припинення його повноважень. Привілеї та імунітети консульських представництв та їх персоналу.
55. Поняття, функції, принципи й джерела права міжнародних організацій. Становлення й розвиток права міжнародних організацій.
56. Поняття, класифікація та роль міжнародних організацій у сучасних міжнародних відносинах.

57. Історія виникнення міжнародних організацій та їх місце в житті сучасного міжнародного співтовариства.
58. Юридична природа міжнародних організацій, їх компетенція і функції. Членство в міжнародних організаціях, порядок вступу й виходу з міжнародної організації. Органи міжнародної організації, порядок їх формування, компетенція й діяльність.
59. Організація Об'єднаних Націй: умови, історія створення, цілі та принципи. Членство в ООН. Головні органи ООН. Спеціальні установи ООН. Представництва при міжнародних організаціях.
60. Регіональні міжнародні організації: створення, цілі, керівні органи. Рада Європи. Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). Союз незалежних держав (СНД). Ліга Арабських держав (ЛАД). Організація американських держав (ОАД). Організація Африканської Єдності (ОАЄ).
61. Європейський Союз. Передумови виникнення права Європейського Союзу. Поняття і структура права Євросоюзу. Роль Європейського Союзу в правовому регулюванні європейської інтеграції. Договірний механізм Євросоюзу. Інституційний механізм Євросоюзу. Правове регулювання зовнішніх зносин Європейського Союзу.
62. Поняття і функції права збройних конфліктів. Система права збройних конфліктів. Становлення та кодифікація права збройних конфліктів. Джерела і принципи права збройних конфліктів. «Право Гааги» і «Право Женеви». Об'єкт і сфера застосування права збройних конфліктів.
63. Правовий статус учасників збройних конфліктів. Основні інститути права збройних конфліктів. Методи й засоби ведення воєнних дій.
64. Захист жертв війни: основні положення. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Захист поранених, хворих та осіб, що потерпіли корабельну аварію. Військовополонені. Інтерновані особи. Зони безпеки.
65. Режим воєнної окупації: поняття окупації, дія режиму в часі. Управління окупованою територією. Правове становище населення окупованої території. Рух опору на окупованій території.
66. Поняття нейтралітету. Нейтралітет у сухопутній війні. Нейтралітет і воєнні дії на морі й у повітряному просторі. Громадяни нейтральних держав та їх власність на території воюючих держав.
67. Дія гуманітарних норм в конфліктах неміжнародного характеру. Контроль за виконанням права збройних конфліктів. Право збройних конфліктів і миротворчі сили ООН. Національні і міжнародні засоби забезпечення норм права збройних конфліктів.
68. Поняття і розвиток міжнародного морського права. Основні принципи та джерела міжнародного морського права. Кодифікація норм міжнародного морського права.
69. Класифікація та делімітація морських просторів.
70. Простори, що входять до складу території прибережної держави. Внутрішні морські води, їх правовий режим. Морські порти. Поняття територіальних вод, кримінальна і цивільна юрисдикція. Право мирного проходу через територіальні води. Води архіпелагу.

71. Простори, що не входять до складу території прибережної держави, але прибережна держава має на неї певні суверенні права, визначені міжнародним правом. Прилегла зона і її правовий режим. Континентальний шельф. Виключна економічна зона: поняття, правовий режим.
72. Правовий режим відкритого моря. Район відкритого моря. Правовий режим міжнародного морського дна. Замкнені і напівзамкнені моря.
73. Міжнародно-правове регулювання освоєння мінеральних ресурсів глибинного морського дна, правові проблеми судноплавства, іншої господарської діяльності й проведення науково-дослідницьких робіт. Міжнародно-правовий режим наукових досліджень Світового океану. Міжнародно-правовий режим захисту і охорони морського середовища. Мирне розв'язання спорів, що виникають при дослідженні й використанні Світового океану.
74. Міжнародні протоки, канали і річки, що використовуються для міжнародного судноплавства.
75. Міжнародні морські організації. Правові питання надання допомоги та порятунку на морі. Морські судна. Правові проблеми статусу військових кораблів.
76. Поняття міжнародного повітряного права. Основні джерела повітряного права. Юрисдикція держави у своєму повітряному просторі. Міжнародні Правила польотів у повітряному просторі держав і в міжнародному повітряному просторі. Комерційні права в міжнародних повітряних сполученнях. Міжнародна організація цивільної авіації.
77. Поняття й функції міжнародного космічного права. Джерела та головні принципи міжнародного космічного права. Правовий режим космічного простору, небесних тіл і космічних об'єктів.
78. Космічний екіпаж. Правовий статус космонавтів і космічних апаратів. Правові форми співробітництва держав у космосі. Спеціальні правові режими деяких видів космічної діяльності. Міжнародно-правова відповідальність за космічну діяльність.
79. Поняття міжнародного економічного права. Джерела, цілі і принципи міжнародного економічного права.
80. Міжнародне торговельне право.
81. Міжнародне фінансове право.
82. Міжнародне інвестиційне право.
83. Міжнародне податкове право.
84. Міжнародне транспортне право.
85. Міжнародно-правове регулювання співробітництва у промисловості та сільському господарстві.
86. Правове регулювання міжнародного науково-технічного співробітництва. й функції міжнародного митного права.
87. Поняття, принципи та джерела міжнародного митного права. Інститут митного простору. Міжнародні митні договори та їхня інкорпорація у внутрішнє право.

88. Поняття, функції та правове закріплення міжнародних стандартів прав і свобод людини. Формування стандартів прав людини на універсальному рівні.
89. Поняття, функції та принципи міжнародного права захисту прав людини та основних свобод. Система міжнародного права захисту прав людини та основних свобод. Джерела міжнародного права захисту прав людини та основних свобод.
90. Класифікація прав людини. Права народів. Права національних, етнічних, релігійних і мовних меншин. Права корінних народів і таких, що ведуть племінний спосіб життя.
91. «Хартія прав людини» (Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права), її загальна характеристика, юридична сила.
92. Міжнародні договори, які регулюють захист прав окремих категорій індивідів (жінки, діти, національні меншини). Розгляд докладів, петицій, звернень, інспектування. Процедури розгляду індивідуальних скарг, скарг держав.
93. Види правових режимів, порядок в'їзду, виїзду, оформлення перебування іноземних громадян. Права і свободи іноземних громадян і осіб без громадянства.
94. Основні групи міжнародних документів про захист прав людини. Формування стандартів прав людини на регіональному рівні.
95. Європейський Суд з прав людини..
96. Міжнародні органи із захисту прав людини.
97. Поняття, предмет і джерела міжнародного екологічного права. Формування міжнародного права навколишнього середовища.
98. Принципи міжнародного екологічного права. Міжнародно-правове регулювання вирішення глобальних екологічних проблем.
99. Охорона рослинного та тваринного світу згідно норм міжнародного права. Охорона атмосфери і навколоземного космічного простору.
100. Особливості гармонізації норм міжнародного права із чинним українським законодавством.
101. Міжнародна співпраця з охорони довкілля від радіоактивного забруднення. Міжнародні екологічні організації.
102. Міжнародне співробітництво в боротьбі зі злочинністю. Міжнародні стандарти в галузі боротьби зі злочинністю і кримінального правосуддя.
103. Міжнародно-правова допомога в кримінальних справах. Видача злочинців. Екстрадиція. Міжнародна кримінальна відповідальність фізичних осіб.
104. Поняття і розвиток міжнародного кримінального права. Система міжнародного кримінального права.
105. Міжнародно-правове регулювання загальних питань юрисдикції у різних територіальних просторах. Уніфікація кримінального законодавства держав. Кримінальна юрисдикція.

106. Поняття міжнародного злочину. Боротьба з окремими видами злочинів. Транснаціональні злочини. Злочини за загальним міжнародним правом. Конвенційні злочини.
107. Міжнародний тероризм.
108. Інституційний механізм міжнародного кримінального права. Міжнародні кримінальні судові органи. Нюрнберзький і Токійський військові трибунали. Міжнародні кримінальні трибунали для Югославії і Руанди.
109. Міжнародний кримінальний суд.
110. Міжнародні органи боротьби зі злочинністю.
111. Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол).
112. Поняття мирного розв'язання міжнародних спорів. Види міжнародних спорів. Рекомендації щодо мирного врегулювання міжнародних спорів.
113. Мирні засоби – єдиний правомірний спосіб вирішення спорів і розбіжностей між державами. Класифікація мирних засобів розв'язання міжнародних спорів.
114. Традиційні мирні засоби розв'язання міжнародних спорів. Безпосередні переговори, стадії переговорного процесу. Консультації (факультативні, обов'язкові) та їх особливості. Міжнародна процедура примирення. Добрі послуги. Посередництво. Міжнародні слідчі і погоджувальні комісії.
115. Міжнародне правосуддя та історія його становлення й розвитку. Постійна палата міжнародного правосуддя.
116. Міжнародний суд ООН: склад, порядок утворення, компетенція, юрисдикція.
117. Сучасна система міжнародних судових установ.
118. Регіональні та спеціалізовані міжнародні судові установи. Міжнародний трибунал з морського права. Суд Європейського союзу. Європейський Суд з прав людини. Економічний суд СНД.
119. Міжнародні трибунали. Міжнародний арбітраж (третейський суд).
120. Розв'язання міжнародних спорів у міжнародних організаціях. Механізм розв'язання міжнародних спорів в рамках ООН (Генеральна Асамблея ООН, Рада Безпеки ООН, Міжнародний Суд ООН) і регіональних організацій.